

Mewn gofal o'u geni: Mil o famau mewn achosion gofal yng Nghymru

Iechyd a lles mamau, a chanlyniadau beichiogrwydd

Crynodeb

Mae'r crynodeb hwn yn amlygu prif ganfyddiadau adroddiad a gomisiynwyd gan Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield, ac a gynhaliwyd gan y Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol – sef cydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe. Awduron yr adroddiad yw:

Lucy J. Griffiths; Rhodri D. Johnson; Karen Broadhurst; Linda Cusworth; Stuart Bedston; Kerina Jones; Ashley Akbari; Alex Lee; Bachar Alrouh; Stefanie Doebler; Ann John; David Ford.

Dyfyniad argymelledig (gwaith llawn)

Griffiths, L.J. et al. (2020). *Mewn gofal o'u geni: Mil o famau mewn achosion gofal yng Nghymru*. Llundain: Nuffield Family Justice Observatory.

Mae fersiwn Saesneg o'r crynodeb a'r adroddiad llawn ar gael yn: www.nuffieldfjo.org.uk

Prif ganfyddiadau'r ymchwil	1
Bylchau data	2
Argymhellion	3
Cyfeiriadau	4

Mae'r cynnydd cyflym yn nifer y babanod a roddwyd dan ofal dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf wedi codi llawer o gwestiynau, ond yn bwysicaf oll: beth ellir ei wneud i atal y camau hyn rhag bod yn angenrheidiol?

Gan adeiladu ar fewnwelediadau o ddau adroddiad cynharach yn y gyfres Mewn Gofal o'u Geni, mae'r crynodeb hwn yn amlygu prif ganfyddiadau adroddiad ymchwil sy'n creu darlun o anghenion iechyd mamau a babanod sy'n destun achosion gofal. Wrth wneud hynny, mae'n ein helpu i ddeall yn well y mathau o ymyrraeth gynnar y gallai fod eu hangen.

Yr adroddiad yw'r cyntaf o'i fath i gysylltu cofnodion llysoedd teulu â data iechyd mamau yng Nghymru.

Prif ganfyddiadau'r ymchwil

Mae 'Mewn gofal o'u geni: Mil o famau mewn achosion gofal yng Nghymru' yn amlygu nodweddion bregus menywod y mae eu babanod yn destun achosion gofal yn ystod blwyddyn gyntaf eu hoes (Griffiths et al. 2020).

Mae'r canfyddiadau'n ategu'r polisi o fuddsoddi mewn gwasanaethau iechyd meddwl amenedigol, ac yn awgrymu y dylid rhoi mwy o flaenoriaeth i iechyd meddwl ym mhob asesi cyn-geni gofal cymdeithasol i blant. Yn ogystal, mae'r astudiaeth yn amlygu bod angen gwneud mwy i fynd i'r afael â chamddefnyddio sylweddau ymhlith mamau ac ysmegu yn ystod beichiogrwydd.

Mae'r canfyddiadau'n awgrymu bod risg gynyddol o esgor cyn pryd, ond fel arall mae canlyniadau uniongyrchol beichiogrwydd yn dda.

Roedd mamau â babanod sy'n destun achosion gofal yn wynebu lefelau uwch o beryglon economaidd-gymdeithasol, iechyd a lles cyn ac/neu yn ystod beichiogrwydd na'u cymheiriaid

- Crybwyllodd dros hanner (53%) y mamau fod ganddynt anhwylder iechyd meddwl yn eu hasesiad cyn-geni cychwynnol, ac roedd gan dri chwarter ohonynt (77%) gyswllt â'u meddyg teulu neu ysbyty neu dderbyniad i'r ysbyty yn gysylltiedig â'u hiechyd meddwl ar eu cofnodion iechyd cyn geni'r plentyn.
- Roeddent yn famau ynghynt, gyda hanner (53%) ohonynt yn famau yn eu harddegau.
- Roedd y mwyafrif ohonynt (76%) yn byw yn y ddwy ardal fwyaf difreintiedig yng Nghymru (cwintelau).
- Cofnodwyd bod dau o bob pump ohonynt (38%) wedi cael cyswllt â'u meddyg teulu neu ysbyty mewn

Beth yw 'achosion gofal'?

Mae achosion gofal yn cael eu cyhoeddi dan Adran 31 (a.31) Deddf Plant 1989 a gallant arwain at dynnu plentyn o ofal rhieni oherwydd niwed sylweddol gwirioneddol neu debygol.

O ble ddaeth y data?

Roedd yr astudiaeth yn defnyddio data gweinyddol dienw gan Cafcass Cymru, ynghyd â data mamolaeth a data iechyd arall gan ddefnyddio'r systemau hynod ddiogel ar gyfer cysylltu ac anonymeiddio a sefydlwyd gan Fanc Data SAIL (Ford et al. 2009; Lyons et al. 2009).

Mae'n cwmpasu carfan o famau a oedd yn destun achosion gofal rhwng 2011 a 2018. Dadansoddwyd data cysylltiedig ar gyfer 1,111 o famau a'u babanod (a ymddangosodd mewn achosion gofal cyn eu pen-blwydd yn flwydd oed). Meincnodwyd y canfyddiadau gan gyfeirio at boblogaeth gyffredinol y menywod a oedd yn defnyddio gwasanaethau mamolaeth yng Nghymru, nad oeddent yn destun achosion gofal.

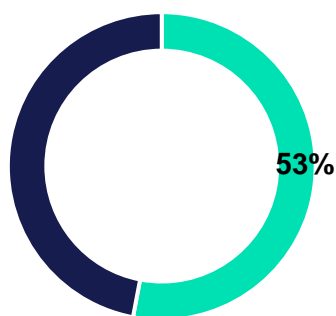
Dyma'r astudiaeth gyntaf yn seiliedig ar y boblogaeth i gysylltu cofnodion llysoedd teulu â data mamolaeth a data iechyd eraill yn ymwneud â mamau biolegol mewn achosion gofal yng Nghymru.

Mae'r awduron yn nodi bod y canfyddiadau wedi'u cyfyngu'n angenrheidiol gan gwmpas ac ansawdd y data sydd ar gael, sy'n cael ei gasglu at ddibenion sefydliadol yn bennaf, yn hytrach nag at ddibenion ymchwil.

perthynas â defnyddio sylweddau cyn geni'r plentyn.

- Cofnodwyd bod bron i ddau o bob tri ohonynt (63% a 60% yn ôl eu trefn) yn ysmygwyr adeg eu hapwyntiad cofrestru ac adeg geni'r plentyn.
- Roedd traean ohonynt (36%) yn bwriadu bwydo eu babanod o'r fron (nid yw'r statws gwirioneddol ar ôl geni yn hysbys).
- Roedd dros chwarter (28%) y mamau'n ordew (BMI 30+) yn yr asesiad cychwynnol.

Ffigur 1: Canran y mamau mewn achosion gofal sy'n rhoi gwybod am anhwylder iechyd meddwl presennol yn yr asesiad cyn-geni

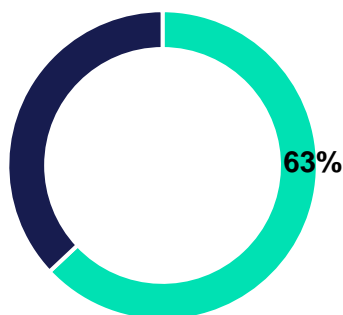

Ffynhonnell: Yn seiliedig ar Griffiths et al. 2020

Roedd mwyafrif y mamau wedi cofrestru ar gyfer gofal cyn-geni yn ystod tri mis cyntaf eu beichiogrwydd, er bod hyn yn dueddol o fod yn hwyrach na mamau yn y grŵp cymhariaeth, yn gyffredinol

- Mae bydwragedd yn dyngedfennol o ran amlygu a dechrau gwasanaethau cymorth ac ataliol i famau sydd mewn perygl o golli eu plant drwy achosion gofal. Mynychodd mwyafrif y mamau ofal cyn-geni yn ddigon cynnar yn ystod beichiogrwydd i alluogi ymyrraeth a chymorth amserol.
- Roedd bron i ddau draean o'r mamau a oedd yn gysylltiedig ag achosion gofal (63%) wedi trefnu asesiad cychwynnol erbyn diwedd y 12fed wythnos.

Ffigur 2: Canran y mamau a oedd wedi trefnu asesiad cychwynnol erbyn diwedd y tri mis cyntaf

Ffynhonnell: Yn seiliedig ar Griffiths et al. 2020

- Crybwyllodd y menywod eu bod wedi bod yn feichiog rhwng unwaith ac wyth gwaith o'r blaen. Adeg eu hasesiad cyn-geni cychwynnol, hwn oedd beichiogrwydd cyntaf 25% o famau, gydag 20%, 17% a 37% yn ôl eu trefn yn rhoi gwybod am ddau, dri a phedwar neu fwy beichiogrwydd blaenorol.

Roedd mamau'n fwy tebygol o roi geni cyn pryd a chael babanod â phwysau geni isel na mamau yn y grŵp cymhariaeth, er bod cyflwr y babanod yn debyg adeg eu geni

- Cofnodwyd dros ddau draean (70%) o'r genedigaethau fel genedigaethau o'r wain (heb gymorth).
- Dechreuodd 14% o'r mamau a oedd yn destun achosion gofal esgor cyn pryd (<37 wythnos).
- Ganwyd 8% o'r babanod a gariwyd i'w hamser â phwysau geni isel (<2,500g).
- Yn syth ar ôl eu geni, roedd mwyafrif y babanod (97%) mewn cyflwr corfforol da (fel y nodir gan sgorau Apgar o 7 neu'n uwch).

Bylchau data

Bydd dealltwriaeth well o anghenion a nodweddion bregus mamau a'u plant mewn achosion gofal yn darparu cyfleoedd i wella gwasanaethau cyn-geni, gan arwain at y potensial am ymyrraeth gynnar a chymorth gwell. Er mwyn creu darlun llawnach o iechyd y mamau a'r babanod hyn, bydd angen archwilio'r canfyddiadau rhagarweiniol hyn, dadansoddiadau disgrifiadol a data iechyd cysylltiedig yn fanylach.

Demograffeg, iechyd a lles

- Mae dadansoddiad ymchwil pellach, gan ddefnyddio data diagnostig a phresgripsiynau i wahaniaethu rhwng anhwylderau iechyd meddwl yn frys; gallai hyn ganiatáu i strategaethau cymorth pwrpasol gael eu datblygu, gan ddiwynnu ar y mathau o anhwylderau iechyd meddwl sy'n cael eu crybwyll a'u cofnodi.

Hanes beichiogrwydd a rhyngweithio â gwasanaethau bydwreigiaeth

- Mae angen rhagor o ymchwil i ddeall gwahanol batrymau cofrestru menywod, a'r goblygiadau o ran canlyniadau achosion gofal i blant.

Mesurau yn ymwneud â genedigaeth ac iechyd babanod

- Mae angen i ymchwil yn y dyfodol archwilio'r cysylltiadau rhwng iechyd a lles mamau, rhyngweithio â gwasanaethau cyn-geni a'r perygl o eni cyn pryd a babanod â phwysau geni isel ar gyfer y boblogaeth hon o famau.
- Mae angen mewnwelediadau ychwanegol i nodweddion iechyd plant yn fuan ar ôl geni ac yn y tymor hwy, o ystyried bod cyfran o'r mamau wedi hunangofnodi eu bod wedi defnyddio sylweddau ac ysmegu yn ystod beichiogrwydd.

Argymhellion

Demograffeg, iechyd a lles

- Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn symud tuag at ymateb cyn-geni cynharach i bob teulu sy'n cael ei gyfeirio at wasanaethau gofal cymdeithasol i blant. Mae sefydlu ymateb prydlon i deuluoedd sy'n cael eu cyfeirio, sy'n gyson ledled Cymru, yn ystod tri mis cyntaf beichiogrwydd, yn hanfodol. Mae llawer o'r anghenion iechyd yn agored i driniaeth a chymorth,

os daw asesiadau a chymorth cyn-geni yn ddigon buan.

- Rhaid i asesiadau gwaith cymdeithasol cyn-geni gydweddu ag anghenion iechyd meddwl ac anghenion lles ehangach mamau. Mae ymgynghori â gweithwyr cymdeithasol ynghylch y canfyddiadau hyn yn gam nesaf pwysig, er mwyn canfod a ydynt yn teimlo eu bod yn gallu amlygu ac ymateb i iechyd meddwl mamau, a nodi unrhyw anghenion hyfforddiant proffesiynol.
- Mae angen i wasanaethau fod yn ymatebol i anghenion mamau nad ydynt eisoes yn hysbys i wasanaethau hefyd, gan gynnwys menywod sy'n famau am y tro cyntaf.
- Mae angen i raglenni rhoi'r gorau i ysmegu ddeall y rhwystrau rhag rhoi'r gorau i ysmegu yn ystod beichiogrwydd ymhellach, a all fod yn arbennig o anodd i fenywod sydd â phroblemau iechyd meddwl.
- Mae angen i ganfyddiadau yn ymwneud ag amddifadedd fwydo i gamau gweithredu a strategaethau ehangach o ran mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yng Nghymru, yn seiliedig ar gorff cynyddol o dystiolaeth gadarn.

Rhyngweithiad â gwasanaethau bydwreigiaeth

- Mae angen i'r canfyddiadau mewn perthynas â chofrestru amserol a hwyr gael eu lledaenu'n eang er mwyn gwrthbrofi'r rhagdybiaeth bod menywod sydd mewn perygl o fod yn destun achosion gofal yn osgoi gwasanaethau cyn-geni, *yn gyffredinol*.
- Mae cyfle clir i ymgysylltu'n gynharach ac yn fwy dwys â menywod sydd mewn perygl o ddod yn gysylltiedig ag achosion gofal. Mae'n hanfodol bod mamau sy'n ceisio ymgysylltu'n gynnar yn cael ymateb cyfannol gan wasanaethau bydwreigiaeth wrth gofrestru, gan gynnwys eu cyfeirio'n

brydlon at wasanaethau cymorth cynnar yn ystod beichiogrwydd ac at ofal cymdeithasol i blant, lle bo hynny'n briodol.

- Mae'r canfyddiadau'n codi cwestiynau ynghylch p'un a yw rôl hanfodol bydwragedd, o ran adnabod menywod a all fod mewn perygl o achosion gofal, yn cael ei sylweddoli'n ddigonol. Mae hyn yn mynnu ymgynghori ymhellach â gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol ynghylch y broses benderfynu wrth gyfeirio menywod at wasanaethau gofal cymdeithasol i blant, a sut mae hyn yn ymateb i anghenion menywod.
- Mae angen cymorth neu anogaeth ychwanegol a thargedig ar grŵp llai o famau er mwyn sicrhau eu bod yn ymgysylltu'n brydlon â gwasanaethau cyn-geni. Mae'r ymchwil yn darparu tystiolaeth gadarn nad yw dull safonol gwasanaethau cyn-geni cyffredinol yn bodloni anghenion cyfran o famau. Yma, gallai fod rôl hanfodol i wasanaeth Adlewyrchu yng Nghymru, o ystyried bod y gwasanaeth hwn yn gweithio â merched y tynnwyd plant oddi wrthynt yn flaenorol, ac sy'n cynnig dull amgen i ymgysylltu â gwasanaethau.

Cyfeiriadau

Alrouh, B. et al. (2019). *Mewn gofal o'u geni: Babanod newydd-anedig a phlant bach mewn achosion gofal yng Nghymru*. Llundain: Nuffield Family Justice Observatory.

Broadhurst, K. et al. (2018). *Born into care: Newborns in care proceedings in England*. Llundain: Nuffield Family Justice Observatory

Ford, D. et al. (2009). The SAIL Databank: building a national architecture for e-health research and evaluation, *BMC Health Services Research*. BioMed Central, 9(1), t. 157.

Griffiths, L.J. et al. (2020). *Mewn gofal o'u geni: Mil o famau mewn achosion gofal yng Nghymru*. Llundain: Nuffield Family Justice Observatory.

Lyons, R. A. et al. (2009). The SAIL Databank: linking multiple health and social care datasets, *BMC Medical Informatics and Decision Making*. BioMed Central, 9(1), t. 3.

Ynglŷn ag Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield

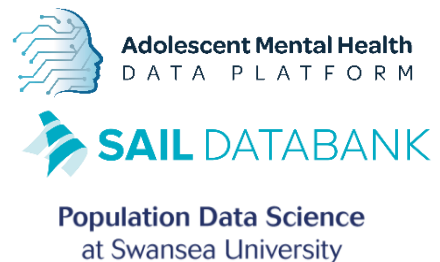
Nod Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield (ACT Nuffield) yw cefnogi'r penderfyniadau gorau posibl i blant drwy wella'r defnydd o ddata a thystiolaeth ymchwil yn y system cyfiawnder teuluol yng Nghymru a Lloegr. Trwy gwmpasu cyfraith gyhoeddus a phreifat, mae ACT Nuffield yn darparu data ac ymchwil hygyrch i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio mewn llysoedd teulu.

Sefydlwyd ACT Nuffield gan Sefydliad Nuffield, sef ymddiriedolaeth elusennol annibynnol sydd â chenhadaeth i wella lles cymdeithasol. Mae'r Sefydliad yn ariannu ymchwil sy'n llywio polisi cymdeithasol, a hynny ym meysydd addysg, lles a chyfiawnder yn bennaf. Mae hefyd yn ariannu rhaglenni myfyrwyr er mwyn i bobl ifanc ddatblygu sgiliau a hyder mewn dulliau meintiol a gwyddonol. Sefydliad Nuffield yw sylfaenydd a chyd-gyllidwr Sefydliad Ada Lovelace a Chyngor Biofoeseg Nuffield.

Mae ACT Nuffield wedi ariannu'r prosiect hwn, ond safbwyntiau'r awduron yw'r rhai a fynegir ac nid rhai ACT Nuffield na'r Sefydliad, o reidrwydd.

Ynglŷn â'r Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol

Mae'r Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol yn gydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe, ac mae Cafcass a Cafcass Cymru yn rhanddeiliaid cyfannol. Fe'i hariennir gan ACT Nuffield.

Hawlfraint © Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield 2020

Nuffield Family Justice Observatory
28 Bedford Square, London WC1B 3JS
T: 020 7631 0566
Elusen gofrestredig 206601

nuffieldfjo.org.uk | @NuffieldFJO
nuffieldfoundation.org | @NuffieldFound